

שורשי עמי- עקרונות להוראה מותאמת

הנושא השנתי הינו חלק מתכנית הלימודים הכללית של מערכת החינוך, ושזור בהוראה בתחומי הדעת השונים.

תכנון הלימודים לתלמידים עם זכאות לשירותי חינוך מיוחדים ברצף הגיל ורמות התפקוד, מתקיים בהלימה לתכנון הלימודים הרגיל, תוך התאמת תהליכי ההוראה וההערכה לצרכי התלמידים ומאפייני התפקוד שלהם, כך שהנושא השנתי מהווה חלק מתכניות ההוראה גם בחינוך המיוחד.

שורשי עמ"י, טומן בחובו הזדמנויות רבות לקידום מיומנויות וערכים בקרב תלמידים עם מוגבלויות כגון: גיבוש הזהות והשייכות לקהילה, עידוד יוזמה ופראקטיביות, קידום מיומנויות תקשורת וייצוג עצמי, פיתוח מיומנויות בתחום אוריינות שפה ומיומנויות בינאישיות ותוך אישיות.

עקרונות להתאמת ההוראה בנושא השנתי- שורשי עמ"י:

הוראה תומכת
ומתווכת

הנגשה פשוט
והמחשה

התאמת תכנים
וחומרי למידה

ארגון
הלמידה

קידום שפה,
שיח ותקשורת

התנסות, גיוון
ותרגול

משמעות
ורלוונטיות של
התכנים

עיקרון הבחירה

משוב ובקרה

אישי, חברתי
ומשפחתי

קידום תחושת
המסוגלות
העצמית

מעורבות
התלמיד בתהליך
הלמידה

מדינת
ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
האגף לחינוך מיוחד

שורשי עמי- עקרונות להוראה מותאמת ארגון הלמידה

מתי? בשלב התכנון וההערכות למפגש הלמידה

מה? בחירה וארגון של התכנים, הלומדים והזמן

איך? הבניית התכנים באופן מדורג על פי יסוד מארגן המאפשר הנגשת

התכנים באמצעות יסודות מארגנים כמו:

- מהמוחשי למופשט
- מהאישי לציבורי

שורשי עמי- עקרונות להוראה מותאמת התאמת תכנים וחומרי למידה

מתי? בשלב התכנון וההערכות למפגש הלמידה

מה? הפעלת שיקול דעת בבחירת תכנים וחומרי למידה בהלימה לגיל
הלומדים, למאפייני תפקודם ולהעדפותיהם.

איך?

- התאמת חומרי הלמידה לגיל ולמאפייני התפקוד של התלמידים
- תכנון מדורג של משימות, הוראות ושאלות, תוך ייצוג חזותי ו/או שמיעתי מובחן של כל אחד משלבי המשימה

שורשי עמי- עקרונות להוראה מותאמת הנגשה, פישוט, המחשה והדגמה

מתי? בשלב התכנון וההערכות למפגש הלמידה

מה? התאמות בסביבה, בחומרי הלמידה, בהצגת המידע ובשפה
המאפשרות לתלמידים השתתפות מלאה בתהליכי הלמידה

איך?

- מתן הסבר קצר על מבנה המפגש, התכנים והמטרות;
- שימוש במגוון כלים טכנולוגיים לתיווך התכנים והמשימות הלימודיות, כגון: הקראה/הקלטה של טקסט/הוראה/שאלה, שימוש בסמלים, תמלול, שפת סימנים, אפליקציות ועוד.
- הפחתת עומס גירויים ומסיחים חזותיים בחומרים המוצגים במהלך השיעור
- פישוט לשוני של הוראות וטקסטים

שורשי עמ"י- עקרונות להוראה מותאמת

הוראה תומכת ומתווכת

מתי? במהלך מפגש הלמידה

מה? התיווך יבוא לידי ביטוי באמצעות ייצוג חזותי ו/או שמיעתי של
האסטרטגיות והמיומנויות להתאמת ההוראה והלמידה

איך?

- שימוש באמצעים חזותיים להסבר של יסודות מארגנים, כמו:
 - # גרפים- לארגון מידע
 - # תרשימי זרימה- לארגון רצף והסקת מסקנות
 - # טבלה- להצגת השוואה
- שימוש באמצעים מגוונים (כולל אמצעים ממוחשבים) להמחשת קשרים בין נושאים. כגון: מפת חשיבה
- יצירת תיווך מדורג לצורך למידה ותרגול באמצעות מתן אפשרויות שונות לבקרת הבנה כמו: מענה על שאלה פתוחה, בחירה בין מספר אפשרויות ועוד.
- שילוב משחק בלמידה

שורשי עמי- עקרונות להוראה מותאמת

מיומנויות שפה, שיח ותקשורת

מתי? במהלך מפגש הלמידה

מה? עידוד שיח בין התלמידים לבין עצמם, ובין התלמידים לאיש/אשת החינוך

איך?

- פישוט לשוני
- שימוש במשלב לשוני גבוה לצד סמלים, תמונות וחפצים תומכים
- פירוש מילים ושימת לב למילים נרדפות
- תשאול במגוון גרסאות ודרגות קושי תוך שימוש בהמחשה והדגמה

שורשי עמי- עקרונות להוראה מותאמת התנסות גיוון ותרגול

מתי? במהלך מפגש הלמידה

מה? תרגול וחזרות מגוונות שיאפשרו לתלמיד לרכוש את האסטרטגיות
הנדרשות ללמידה בכלל וללמידה מקוונת בפרט

איך?

- למידה ותרגול של אותו נושא במספר הזדמנויות למידה ומרחבי למידה, כדי לאפשר גמישות, הפנמה ויכולת העברה.
- חזרה על נושא / מיומנויות בסוגים שונים של מפגשי למידה: בתוך הכיתה ומחוץ לכיתה
- מתן דרכי הבעה מגוונות לנושאים ומיומנויות שנלמדו

שורשי עמי- עקרונות להוראה מותאמת משמעות ורלוונטיות

מתי? במהלך מפגש הלמידה

מה? תכנים ונושאים הרלוונטיים לתלמיד

איך?

- הכרות עם עולמו של התלמיד
- חיבור לתכנים ונושאים הרלוונטיים לעולמו של התלמיד
- שימוש בעיקרון: מהאישי אל הציבורי, בחשיפה ובתרגול של תוכן ומיומנות
- חיבור בין החוויות האישיות של התלמיד, גם במעגל המשפחתי והחברתי, לנושאי שיח וחקר

שורשי עמי- עקרונות להוראה מותאמת בחירה

מתי? במהלך מפגש הלמידה

מה? בחירה בין אפשרויות של תכנון, למידה, עיבוד הלמידה והערכה

איך?

- הכרות עם עולמו של התלמיד
- חיבור לתכנים ונושאים הרלוונטיים לעולמו של התלמיד
- שימוש בעיקרון: מהאישי אל הציבורי, בחשיפה ובתרגול של תוכן ומיומנות
- חיבור בין החוויות האישיות של התלמיד, גם במעגל המשפחתי והחברתי, לנושאי שיח וחקר

שורשי עמי- עקרונות להוראה מותאמת מעורבות אישית

מתי? במהלך מפגש הלמידה

מה? הגברת מעורבות התלמיד בתהליך הלמידה על שלביו השונים

איך?

- גיבוש כללי שיח והתנהגות יחד עם התלמידים, כמצע למעורבות של אחד ואחת מהם בתהליך הלמידה.
- הקפדה על "זמן תגובה" על מנת לאפשר לכל אחד לקחת חלק
- במהלך דיונים ושיחות רבות משתתפים יש להקפיד על הקשבה פעילה ותגובה הולמת לאחר
- שילוב דרכי הבעה מגוונות במפגשי הלמידה
- למידה פעילה שתאפשר שיתוף פעולה בתכנון, למידה ועיבוד הלמידה

שורשי עמי- עקרונות להוראה מותאמת מסוגלות עצמית של התלמיד

מתי? במהלך מפגש הלמידה

מה?

- סיוע לתלמיד ללמוד על עצמו ולטפח את כוחותיו, במקביל להכרה במוגבלויות ולהתמודדות עמן.
- מתן אפשרות לייצוג עצמי של התלמיד בנושא, תוך יישום ההתאמות וההנגשות הנדרשות עבורו.

איך?

- חיבור לסיפור אישי ו/או משפחתי
- מתן דרכי ביטוי וייצוג מגוונות
- שילוב הזדמנויות לייצוג עצמי
- שמירה על סביבה מאפשרת לחשיפה של קשיים ולהתמודדות עימם

שורשי עמי- עקרונות להוראה מותאמת הנעה אישית, הוויה חברתית וקשר משפחתי

מתי? במהלך מפגש הלמידה

מה?

- הצבת מטרות ויעדים ברורים בהקשר לנושא הנלמד בשיתוף התלמיד, והגברת ההנעה של התלמיד ומעורבותו.
- שימת דגש על האינטראקציה החברתית והאווירה במפגש הלמידה
- שמירה על קשר משפחתי כחלק מעיקרון הרצף החינוכי

איך?

- שיחה אישית עם כל תלמיד לגבי ההתאמות הנדרשות לו בלמידה-
“לא עליי בלעדיו”
- בעבודה בקבוצות מומלץ לקבוע תפקיד לכל תלמיד
- אפשרות שיח בין התלמידים והפניית שאלות זה לזה, תוך הקפדה על שיח מכבד בין התלמידים.
- פעילויות חברתיות וקהילתיות הקשורות לנושא הנלמד
- לעודד סיוע בחבר במידת הצורך
- עידוד ההורים לשתף את ילדיהם בסיפור האישי, והמשפחתי, שלהם
- -הזמנה ההורים לפעילויות, הרצאות וימים מיוחדים
- שיתוף ההורים ביוזמות המתקיימות בבית"ס

שורשי עמי- עקרונות להוראה מותאמת משוב ובקרה

מתי? בסיום מפגש הלמידה

מה?

- מתן משוב של עידוד, חיזוק ואמפתיה, במטרה לאפשר לו להיות מעורב, לשתף ולגלות עניין בשיתוף חבריו.

איך?

- הקפדה על סביבה מאפשרת שיתוף בתוצרים
- מתן משוב מותאם גיל ומאפייני תפקוד
- מעגלי משוב: אני- מול עצמי, אני- מול החבר, המבוגר מולי
- בניית מחוון ליחידת הלמידה יחד עם התלמידים

